

ДЕПАРТАМЕНТ ОСВІТИ І НАУКИ
ДОНЕЦЬКОЇ ОБЛАСНОЇ ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ
ДОНЕЦЬКИЙ ОБЛАСНИЙ ІНСТИТУТ
ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УНІВЕРСИТЕТ МЕНЕДЖМЕНТУ ОСВІТИ»
НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ЗАХІДНО-ФІНЛЯНДСЬКИЙ КОЛЕДЖ (LANSI-SUOMEN OPISTO)
УКРАЇНСЬКО-ПОЛЬСЬКА ФУНДАЦІЯ
«ІНСТИТУТ МІЖНАРОДНОЇ АКАДЕМІЧНОЇ
І НАУКОВОЇ СПІВПРАЦІ» (IIASC)
ЦЕНТР ДІТЕЙ І МОЛОДІ ЛИТОВСЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ (LVJC)

**ЗБІРНИК ТЕЗ ДОПОВІДЕЙ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
З МІЖНАРОДНОЮ УЧАСТЮ
«ПРОЄКТУВАННЯ ІНДИВІДУАЛЬНОЇ ТРАЄКТОРІЇ
ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ ПЕДАГОГА
В КОНТЕКСТІ КОНЦЕПЦІЇ
«ОСВІТА ВПРОДОВЖ ЖИТТЯ»
(м. Краматорськ, 10 грудня 2020 року)**

**Вінниця
«Європейська наукова платформа»
2020**

Рекомендовано до видання Вченою радою Донецького обласного інституту післядипломної педагогічної освіти (протокол № 4 від 21.12.2020 р.)

Рецензенти:

- Кириченко М. О.,** ректор ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України, член-кореспондент Національної академії наук вищої освіти України, доктор філософії, професор кафедри філософії і освіти дорослих;
- Солдатенко М. М.,** провідний науковий співробітник відділу теорії і практики педагогічної освіти Інституту педагогічної освіти дорослих імені Івана Язюна НАПН України, доктор педагогічних наук, професор;
- Талбот К.,** незалежний міжнародний експерт, консультант з питань освіти в умовах надзвичайних ситуацій та відновлення.

Редакційна колегія:

- Бурцева Ю. О.,** в. о. ректора Донецького ОБЛІППО, кандидат педагогічних наук;
- Абизов В. Є.,** завідувач кафедри управління та адміністрування Донецького ОБЛІППО, кандидат політичних наук, доцент;
- Ціко І. Г.,** завідувач кафедри суспільно-гуманітарної освіти Донецького ОБЛІППО, кандидат педагогічних наук;
- Поуль В. С.,** завідувач кафедри психології та розвитку особистості Донецького ОБЛІППО, кандидат психологічних наук, доцент;
- Шабанов В. І.,** завідувач кафедри природничо-математичних дисциплін та методики їх викладання Донецького ОБЛІППО, кандидат біологічних наук, доцент;
- Алфімов В. М.,** професор кафедри суспільно-гуманітарної освіти Донецького ОБЛІППО, доктор педагогічних наук, професор, академік міжнародної академії наук педагогічної освіти;
- Калашнік Н. Г.** професор кафедри управління та адміністрування Донецького ОБЛІППО, доктор педагогічних наук, професор.

Відповідальний редактор

- Малєєв Д. В.,** проректор з науково-педагогічної роботи Донецького ОБЛІППО, кандидат психологічних наук.

П 79 **Проектування індивідуальної траєкторії професійного розвитку педагога в контексті Концепції «Освіта впродовж життя»:** збірник тез доповідей науково-практичної конференції з міжнародною участю, м. Краматорськ, 10 грудня 2020 р. / відп. ред. Д. В. Малєєв. — Вінниця : Європейська наукова платформа, 2020. — 284 с.

ISBN 978-617-7991-00-6

Збірник містить матеріали науково-практичної конференції з міжнародною участю «Проектування індивідуальної траєкторії професійного розвитку педагога в контексті Концепції «Освіта впродовж життя»». Співорганізаторами конференції виступили ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України, Західно-Фінляндський коледж (Lansi-Suomen opisto) м. Гуйтінен, Українсько-польська фундація «Інститут Міжнародної Академічної і Наукової Співпраці» (IIASC), Центр дітей і молоді Литовської Республіки (LVJC) м. Вільнюс. У збірнику висвітлено питання щодо розробки та впровадження інноваційних технологій професійної підготовки та професійного розвитку педагогів. Матеріали будуть корисними для представників наукової й освітянської спільноти. Конференцію зареєстровано в ДНУ «УкрІНТЕІ» (посвідчення № 711 від 18.11.2020 року).

За достовірність фактів, дат, найменувань, прізвищ, цифрових даних, за орфографічне, пунктуаційне, стилістичне оформлення відповідають автори публікацій.

УДК 37.091.12:005.963(082)

«Релаксація»/«Активізація», кожна з яких має по три комплекси.

Отже, запропоновано інноваційну технологію поліфункціональної регуляції психічних станів особистості емоціогенними засобами, яка буде сприяти оптимальному реагуванню на стрес студентів в емоційно-забарвлений період навчальної діяльності й активізувати сприйняття пізнавальної інформації в рамках Болонського процесу у вищій педагогічній освіті.

Список використаних джерел

1. Волженцева И. В. Методологические и теоретико-эмпирические исследования полифункциональной регуляции психических состояний личности эмоциогенными способами: монография. Макеевский экономико-гуманитарный институт. Макеевка: МЭГИ, Донецк: Донбасс, 2012. 536 с.
2. Волженцева И. В. Психология музыкального воздействия: учебное пособие для студентов высших учебных заведений специальности "Психология" Макеевка: МЭГИ, Донецк: Норд-Пресс, 2011. 348 с.

УДК 378.064

*Тур О. М.,
д.пед.н., доцент кафедри психології та педагогіки
Національного університету
«Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»*

КОМУНІКАТИВНА КУЛЬТУРА МАЙБУТНІХ ОСВІТЯН ЯК НЕОБХІДНА УМОВА ЇХНЬОГО ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ

Динамічний розвиток сучасного суспільства і галузей знань ставить перед системою вищої професійної освіти жорстку вимогу забезпечити якісну підготовку майбутнього освітянина-професіонала, здатного оперативно й ефективно реалізувати поставлені задачі, спроможного конкурувати на ринку праці. Сьогодні випускники закладів вищої освіти повинні вміти адаптуватися до соціально-економічних умов, що постійно змінюються, до особливостей професійного середовища, володіти такими якостями, як мобільність, ініціативність, креативність, готовність до ефективної міжособистісної взаємодії. Одним із критеріїв успішної професійної соціалізації майбутнього спеціаліста є сформованість у нього високого рівня комунікативної культури.

За визначенням О. Наталевич до комунікативної культури відносить знання, уміння, навички в області організації взаємодії людей і власне взаємодії в діловій сфері, що уможливорює встановлення психологічного контакту з діловими партнерами, досягнення точного сприйняття й розуміння в процесі спілкування, прогнозування поведінки ділових партнерів і спрямування її на досягнення поставленої мети [1].

Основою комунікативної культури є загальноприйняті моральні вимоги до спілкування, невід'ємно пов'язані з визнанням унікальності, цінності кожної особистості: ввічливість, коректність, тактовність, скромність, люб'язність, пунктуальність.

Ввічливість – це чемність, дотримання правил пристойності у вчинках і

в мовленні, вияв вихованості, це вміння уважно ставитися до людей, готовність знайти компроміс і вислухати думку іншої людини. Ввічливість є проявом гарних манер і знанням етикету, дозволяє людям почувати себе комфортно у товаристві одне одного й уникати напруги в стосунках.

Коректність – вміння тримати себе у межах дозволеного в будь-якій ситуації, перш за все, конфліктній. Важлива коректна поведінка у суперечках, коли з'являються нові конструктивні ідеї, перевіряються думки й переконання.

Тактовність – відчуття міри, якої необхідно дотримуватися під час розмови, в особистих і службових стосунках. Тактовність дає змогу не помічати помилок і культивувати позитивні риси особистості, звільняє від грубощів і прямолінійності, розвиває уважність стосовно інших людей, сприяє гідній поведінці в будь-якому оточенні і в будь-якій ситуації.

Скромність – це вимогливість до самого себе, вміння критично оцінювати власні здібності й знання, свої вчинки й свою поведінку. Академік І. Павлов у листі до молоді писав: «Ніколи не думайте, що ви вже все знаєте. І хоч би як високо вас цінували, завжди майте мужність сказати собі: «Я неук». Не дозволяйте пихатості опанувати вами. Через неї ви будете пручатися там, де потрібно погодитися, через неї ви знехтуєте корисною порадою і дружньою допомогою, через неї ви втратите міру об'єктивності» [2, с. 51].

Люб'язність – це прагнення допомогти іншому, передбачити його бажання і наміри, звільнити людину від незручного становища та неприємностей.

Пунктуальність – невідступне виконання певних правил, умов, точний часовий розрахунок, внутрішня самодисципліна і повага до оточення. Пунктуальна людина обов'язкова у своїх словах і відповідальна за свої вчинки.

Комунікативна культура проявляється в умінні встановити гуманістичні, особистісно-орієнтовані стосунки з викладачами, одногрупниками, друзями, колегами тощо. Цьому сприяють: орієнтація на визнання позитивних якостей, сильних сторін, значимість іншого; здатність до емпатії, розуміння й врахування емоційного стану іншого; вміння встановлювати позитивний зворотній зв'язок із оточенням; вміння мотивувати інших на діяльність і результат; наявність конкретних комунікативних умінь; почуття власної гідності, наявність високого рівня мовленнєвої культури.

Необхідно зауважити, що рівень комунікативної підготовки майбутніх спеціалістів головним чином залежить від загальних зусиль усіх викладачів вишу, а не тільки з окремих дисциплін. Формування комунікативної культури студентів передбачає використання під час проведення занять різних методів і технологій, які щоякнайкраще сприяють виробленню у студентів досвіду ефективного спілкування. За нашими спостереженнями, з-поміж великої кількості методів і прийомів формування комунікативної культури, найбільш результативним є

навчальна дискусія.

Дискусія (лат. *discussio* – розгляд, дослідження) – публічне обговорення певної проблеми або групи питань на заняттях, зборах, конференціях тощо з метою досягнення істини [3, с. 35]. Студенти повинні усвідомити, що справжня дискусія – не суперечка, не з'ясування стосунків, вона передбачає об'єктивне й доброзичливе обговорення питання з обов'язковою повагою як до своїх прихильників, так і до опонентів з опорою на особистісно-діалогічний стиль спілкування. Тому за результатами дискусії не повинно бути переможців і переможених.

Організація і проведення навчальної дискусії повинна проходити в три етапи. На першому викладач формулює тему дискусії та основні питання, які будуть винесені на колективне обговорення. На другому – обговорюються питання, виявляються позиції учасників, які мають дотримуватися певних вимог: 1) бути готовими до обговорення обраної теми, й відстоювання власної позиції; 2) уважно слухати інших і чути, про що саме вони говорять; 3) поводитися відповідно до загальноприйнятих етичних норм поведінки: не перетворювати дискусію на суперечку, не перебивати того, хто виступає, не викликати в опонента стану афекту, гніву, роздратування, не принижувати гідність опонента, психологічно не тиснути на нього, не припускати звинувачень на адресу опонента, не робити зауваження щодо особистісних якостей учасників, не радіти відкрито з приводу поразки опонента. На заключному етапі необхідно колективно проаналізувати результати дискусії, котрі можуть бути різними: позитивними (учасники сформулювали певну думку або підтвердили ті погляди, які мали), нульовими (погляди більшості учасників не змінилися), негативними (погляди учасників змінилися на протилежні тим, які хотіли сформулювати організатори дискусії).

Під час навчальної дискусії відбувається: обмін інформацією, розвиток критичного і рефлексивного мислення, створення необхідних умов для загального розвитку інтелекту; розширення меж сприйняття за рахунок різних підходів до того самого предмета чи явища, полярності думок; формування комунікативної і дискусійної культури в процесі пошуку згоди в групі; формування поваги до права кожного мати свою думку, відстоювати свою позицію; збагачення емоційного досвіду; набуття поведінкового досвіду, соціальна цінність якого величезна для подальшого особистого життя і професійної діяльності учасників дискусії.

Проведення дискусій дозволяє викладачу діагностувати стан культурного світобачення, загального розвитку учасників, їх інтелектуальну винахідливість, уміння слухати і чути співрозмовника, зрозуміти його, погодитися з думкою опонента, переконати співрозмовника у правильності власної позиції, організованість і готовність до групової діяльності.

Отже, комунікативна культура є основою професійного зростання молодого фахівця галузі освіти, запорукою його конкурентоспроможності на сучасному ринку праці; дієвим методом формування зазначеної

особистісної якості можна вважати навчальну дискусію.

Список використаних джерел

1. Наталевич О. Культура: деловая и коммуникативная. *Секретарское дело*. № 8. 2012. С. 43.
2. Павлов И. П. Избранные произведения. М., 1954. С. 51.
3. Хміль Ф. І. Ділове спілкування : навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. К. : «Академія», 2004. 280 с.

УДК 37.091.12

*Лунаренко С. Є.,
д. пед. н., проф., професор кафедри педагогіки,
Харківський національний педагогічний
університет імені Г. С. Сковороди*

ДЖЕРЕЛА САМОРОЗВИТКУ СУЧАСНОГО ПЕДАГОГА

Сучасні реалії життя (активний розвиток інформаційних технологій і необхідність їх урахування та використання в житті, стрімкий розвиток науки і техніки тощо) спричиняють те, що умови людського життя постійно змінюються, і людина змушена пристосовуватися і змінюватися разом із ними. З'являються нові життєво необхідні знання, уміння та навички, спеціальності та професії, оволодіння якими здатне якісно підняти рівень життя людини і стати імпульсом для її саморозвитку.

У зв'язку з цим провідною тенденцією сучасної освіти є формування вміння вчитися протягом усього життя. Освіта і саморозвиток особистості не повинні завершуватися разом із закінченням закладу освіти. Робота, сім'я, захоплення висувають до людини вимоги, визначають ті знання, уміння, здібності, якості, якими необхідно оволодіти для успішної реалізації себе в житті. І людина змінюється, але вже більше під впливом власних мотивів і прагнень.

З цієї точки зору особливо актуальним є навчити людину вчитися, як здійснювати самоосвітню діяльність, де черпати імпульси для саморозвитку, щоб потенційний пізнавальний інтерес мав реальне втілення в життя.

Для дорослих (особливо педагогів, які безпосередньо займаються формуванням молодого покоління) самоосвіта є важливим джерелом саморозвитку, оскільки вони завжди повинні «йти в ногу» з часом, розуміти світові тенденції розвитку і формувати у дітей ті знання, навички, якості, здібності, які стануть їм у нагоді в реальному житті. До того ж, розвиваючи і досліджуючи себе, дорослі показують дітям приклад для наслідування, і тим самим самоосвіта виступає не тільки стимулом для подальшого розвитку дорослих, основою для ефективної спільної роботи дорослих і дітей, а й джерелом майбутньої самоосвітньої діяльності дітей.

Рушійною силою і джерелом самоосвіти особистості є її потреба в самовдосконаленні професійних знань, умінь і навичок, які допомагають оволодіти новою інформацією, сучасними технологіями освітнього